مجله اقتصادی
شماره‌های ۱ و ۲، فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۸، صفحات ٤١-٣١

مطالعه نقش زنان در اقتصاد کشور انگلستان (اشتغال در جامعه و صنعت)

مریم ایمانی
استادیار، دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
maryam.imani@modares.ac.ir

در این تحقیق به بررسی میزان و نحوه حضور زنان در اقتصاد کشور انگلستان بین سال‌های ۱۹۷۱ تا ۲۰۱۷ میلادی پرداخته شده است. میزان تغییرات حضور زنان در بازه زمانی فوق‌الذکر از جهات مختلف با حضور مردان مقایسه و ارزیابی شده است. جهات مورد مطالعه عبارت بودند از: ۱- درصد اشتغال زنان و مردان؛ ۲- درصد اشتغال تمام‌وقت و پاره‌وقت؛ ۳- کار برای دیگران یا خوداشتغالی (کارمندی یا کارفرمایی)؛ ٤- حوزه اشتغال (سلامت، صنایع و کارخانجات، آموزش و پرورش، خدمات سرگرمی، سرویس‌های خرید و فروش ...). درنهایت میزان و نرخ بیکاری و منفعل بودن اقتصادی میان دو گروه زنان و مردان مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان دهنده روند رو به رشد حضور زنان در بخش‌های مختلف اقتصادی است. علاقه به اشتغال از نوع نیمه‌وقت به‌ویژه در بخش‌های سلامت، امور اجتماعی و آموزش و پرورش در زنان بیشتر از مردان است. به‌علاوه، درصد بیکاری بین زنان و مردان در سال ۲۰۱۷ میلادی در انگلستان مساوی گزارش شده است. در هر صورت، مطالعات نشان‌دهنده روند رو به رشد و حضور فعال‌تر و مؤثرتر زنان در بخش‌های مختلف اقتصادی کشور انگلستان خصوصاً در بخش خدمات و آموزش است.

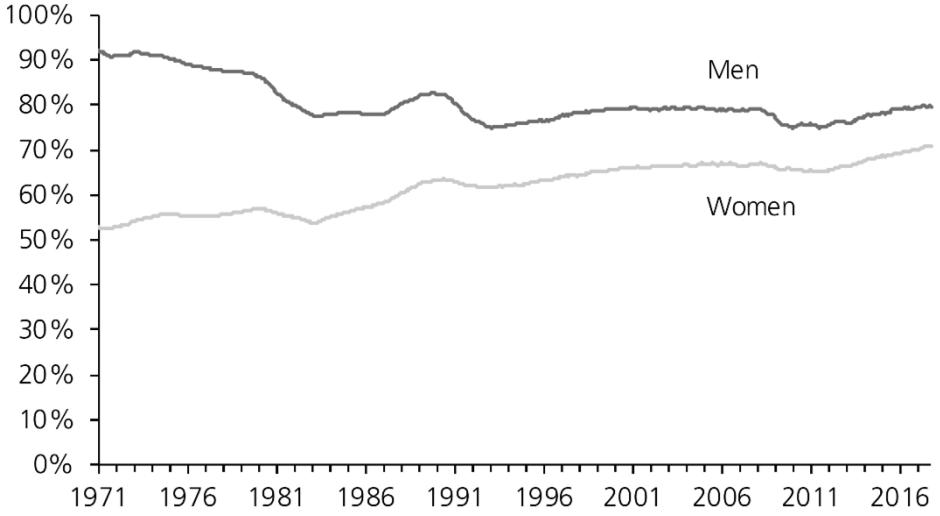
واژگان کلیدی: اقتصاد، اشتغال زنان، صنعت و جامعه، کشور انگلستان.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]

۱. مقدمه

در یک اقتصاد سالم و پویا، زنان و مردان در کنار هم و به تناسب توانایی‌های خود در بخش‌های مختلف صنعت و جامعه مشغول به کار هستند. هر چند زنان و مردان از لحاظ روحی و جسمی دارای تفاوت‌های چشمگیری هستند که این امر لزوم حضور هر یک از این دو نوع جنسیت را در برخی از مشاغل ضروری و یا دارای اهمیت نشان می‌دهد؛ اما با روال صنعتی شدن جوامع و افزایش تحصیلات و مهارت زنان در بخش‌های مختلف علوم و صنایع، شاهد حضور پررنگ و مشارکت سازنده زنان در اقتصاد کشورهای مختلف جهان هستیم. مطالعه و بررسی میزان و نحوه حضور زنان با گذشت زمان در پیش‌بینی روند پیش رو و برنامه‌ریزی برای فردایی بهتر کمک شایانی به مدیران و صاحب‌نظران می‌کند.

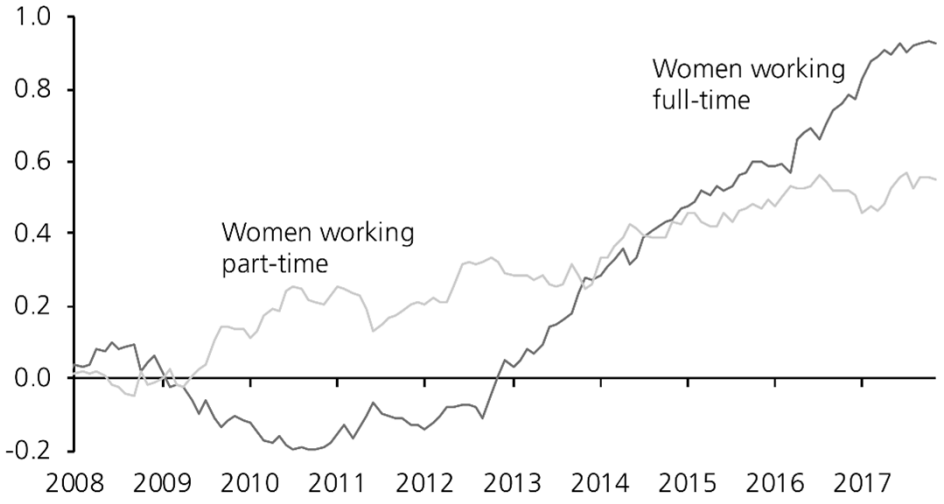
تاکنون تحقیقات گسترده‌ای در داخل و خارج از کشور در حوزه نقش زنان در اقتصاد جامعه انجام شده است. به‌خصوص در سال‌های اخیر با بیان مسئله اقتصاد مقاومتی در کشور ایران، این مسئله بیشتر مورد توجه محققان در حوزه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی قرار گرفته است (Sondermann, 2018). اقتصاد مقاومتی به دنبال کاهش وابستگی‌ها و تأکید بر فواید تولید داخلی و کوشش برای خودکفایی جهت ایجاد زمینه توسعه و پیشرفت است (سیاح، ۱۳۹۷؛ شادمانی، ۱۳۹۵؛ واعظ‌زاده و قربانی، ۱۳۹۳). در این بین، نقش خانواده به عنوان اولین و مهم‌ترین نهاد اجتماعی در تربیت و پرورش انسان مورد توجه فراوان است. زنان به عنوان عاملان رشد و پرورش نیروی کار سهم بسزایی در جریان بهره‌وری و تولید ملی دارند.

Source: McGuinness, 2018; UK Labour Market

شکل ۱. نرخ زنان و مردان شاغل در انگلستان بین سال‌های ۱۹۷۱ تا ۲۰۱۷

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]

Source: McGuinness, 2018; UK Labour Market

شکل ۲. تعداد زنان شاغل تمام‌وقت و پاره‌وقت (میلیون نفر)

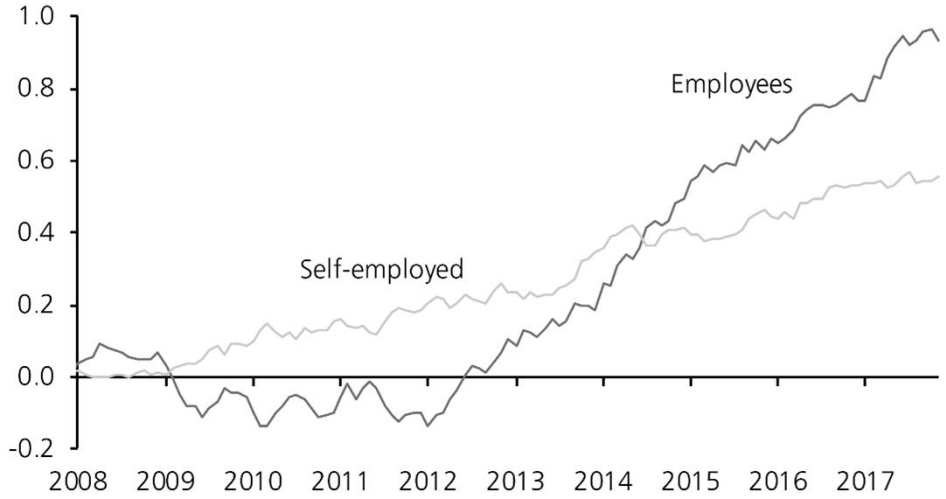
به عنوان نمونه در سطح خانواده می‌توان به برنامه‌ریزی برای تأمین مایحتاج خانه و استفاده صحیح از آن‌ها اشاره کرد به گونه‌ای که زنان می‌توانند شرایط مناسبی فراهم سازند تا با کمترین هزینه و بالاترین سطح مطلوبیت نیازهای خانه و خانواده تأمین شود. حمایت از تولید ملی، استفاده حداکثری از همه ظرفیت‌ها، روحیه خودباوری و خودکفایی و مردمی کردن اقتصاد از جمله الزامات اقتصاد مقاومتی شمرده شده است (پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه، گنجینه معارف، نقش زنان در اقتصاد مقاومتی).

در (سپاهی و همکاران، ۱۳۹۶) به بررسی نقش زنان در تحقق اقتصاد مقاومتی پرداخته شده است. در این تحقیق، نویسندگان تلاش کرده‌اند تا به این سؤال پاسخ دهند: زنان چگونه می‌توانند نقش مؤثری در تحقق اقتصاد مقاومتی داشته باشند؟ بررسی سیره پیامبر گرامی اسلام (ص) و ائمه اطهار که در صدر اسلام با توجه به وجود انواع تهدیدها و فشارها از سوی دشمنان و انتخاب سیاستی شبیه به اقتصاد مقاومتی توسط پیامبر (ص) و موفقیت آن، یک الگوی صحیح و ناب است. این پژوهش نشان داد که نقش زنان در کانون خانواده با تکیه بر آموزه‌های اسلامی بهترین روش برای غنی کردن اهداف اقتصاد مقاومتی در خانواده و البته تعمیم آن به اجتماع است.

به باور بسیاری از کارشناسان اجتماعی و اقتصادی در جامعه امروزی نقش زنان بسیار پررنگ‌تر از گذشته شده چرا که هم در خارج از خانه و در جامعه به فعالیت مشغول هستند و هم اینکه نقش

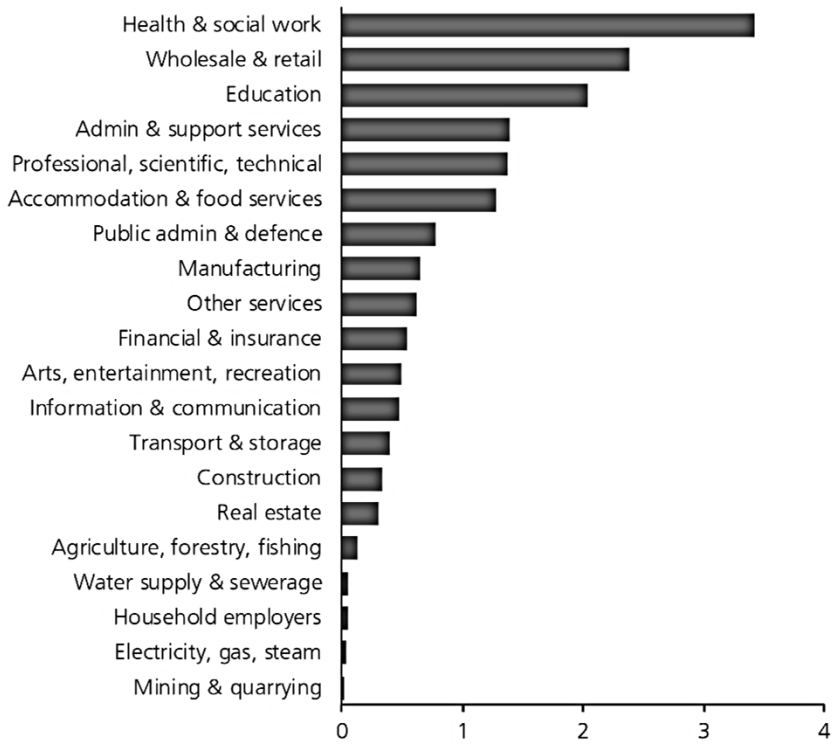
[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]

مدیریت خانواده در خانه نیز بر عهده زنان است (پایگاه تحلیلی خبری خانواده و زنان). حضور مؤثر زنان در بخش‌های مختلف صنعت و جامعه در ایران و سایر کشورهای جهان رو به افزایش است.

Source: McGuinness, 2018; UK Labour Market

شکل ۳. تغییرات خوداشتغالی (کارفرمایی) و کارمندی (میلیون نفر)

Source: McGuinness, 2018; UK Labour Market

شکل ٤. میزان مشارکت زنان در بخش‌های مختلف صنعت و جامعه در سپتامبر ۲۰۱۷

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]

بررسی و مطالعه حضور زنان در سایر کشورها خصوصاً کشورهای توسعه‌یافته صنعتی می‌تواند در یافتن نقاط ضعف و قوت الگوهای داخلی به ما کمک کند (Alarcón and Sato, 2019; Abu-Rabia-Queder et al. 2018; Malmström, Wincent; 2018; Sotiropoulou, 2014). هر چند در این بررسی‌ها بایستی به تفاوت‌های فرهنگی، دینی و اجتماعی نیز توجه کرد و از بومی‌سازی الگوهای اقتصادی غافل نشد. در این مقاله به بررسی اشتغال زنان در کشور انگلستان در بازه بین سال‌های ۱۹۷۱ تا ۲۰۱۷ پرداخته شده است. نتایج آمارها نشان‌دهنده رشد حضور زنان در اقتصاد جامعه خصوصاً در بخش‌های سلامت و حوزه‌های اجتماعی است؛ به‌علاوه حضور زنان در بخش‌های با مهارت بالای آکادمیک چون حوزه‌های آموزش و پرورش نسبت به مردان پر رنگ‌تر بوده است.

۲. اشتغال زنان در انگلستان

۲-۱. آمار زنان شاغل

۱۵,۱ میلیون زن بالی ۱۶ سال در انگلستان طی اکتبر- دسامبر سال ۲۰۱۷ مشغول به کار بوده‌اند. نرخ اشتغال زنان برابر ۷۰,۸٪ و در مقابل نرخ اشتغال مردان برابر ۷۹,۷٪ برآورد شده است. ۸,۸ میلیون زن به صورت تمام‌وقت و ۶,۳ میلیون به صورت پاره‌وقت کار می‌کردند. زنان بیشتر از مردان تمایل به انجام مشاغل پاره‌وقت دارند. نرخ زنان با کار نیمه‌وقت ۴۲٪ برآورد شده است، در حالی که نرخ کار نیمه‌وقت مردان برابر ۱۳٪ به دست آمده است (McGuinness, 2018).

تعداد زنان کارمند و کارگر در سال ۲۰۱۷، ۱۷۸۰۰۰ نفر بیشتر از یک سال قبل و ۱,۴۸ میلیون نفر بیشتر از یک دهه قبل بوده است. نرخ زنان و مردان شاغل بین سال‌های ۱۹۷۱ تا ۲۰۱۷ در انگلستان در شکل ۱ نشان داده شده است. تعداد زنان شاغل در دو بخش تمام‌وقت و پاره‌وقت نیز به تفکیک بین سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۷ در شکل ۲ مشاهده می‌شود.

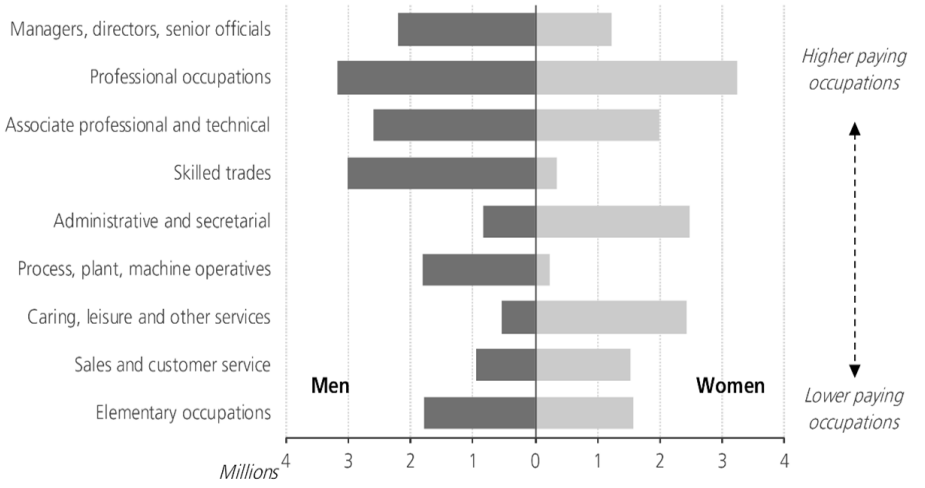
در سال ۲۰۱۷، میزان متوسط حقوق هفتگی برای زنان با کار تمام‌وقت ۴۹۴ پوند و در مقابل، میزان درآمد مردان به طور متوسط ۵۹۲ پوند بود. در آوریل ۲۰۱۷، میزان اختلاف درآمد ساعتی به طور متوسط بین زنان و مردان به صورت زیر محاسبه شده است:

- ۹,۱٪ برای کارمندان و کارگران تمام‌وقت؛

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]

- ۵٫۱٪- برای کارمندان و کارگران نیمه‌وقت (علامت منفی به این معنی است که زنان بیشتر از مردان در این نوع از کار، کسب درآمد کرده‌اند)؛
- ۱۸٫۴٪ برای همه کارمندان و کارگران؛

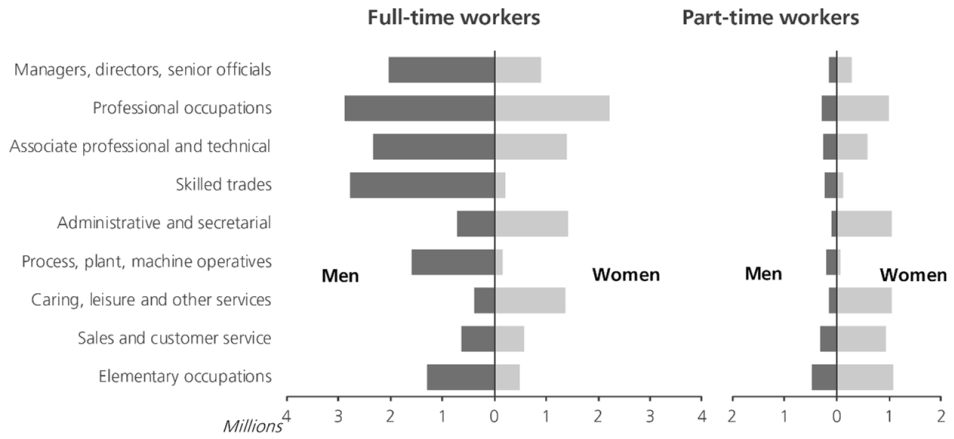
۱۳٫۴ میلیون زن به عنوان کارمند و ۱٫۶۱ میلیون زن به عنوان کارفرما در اکتبر- دسامبر ۲۰۱۷ مشغول به کار بوده اند. تعداد زنان کارمند نسبت به سال گذشته ۱۴۷۰۰۰ نفر افزایش داشته در حالی که تعداد زنان کارفرما که برای خود کار می‌کردند نسبت به سال پیش دارای رشد ۳۰۰۰۰ نفری بوده است. بعد از رکود اقتصادی سال ۲۰۰۸، ریزش کوچکی در تعداد زنان کارمند مشاهده شد، در حالی که تعداد زنان کارفرما افزایش یافت. افزایش تعداد افراد شاغل از سال ۲۰۱۲ به بعد رشد چشمگیری پیدا کرد (به شکل ۳ توجه کنید).

Source: McGuinness, 2018; UK Labour Market

شکل ۵. مشارکت زنان در مشاغل مختلف صنعت و جامعه در سال ۲۰۱۷

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]

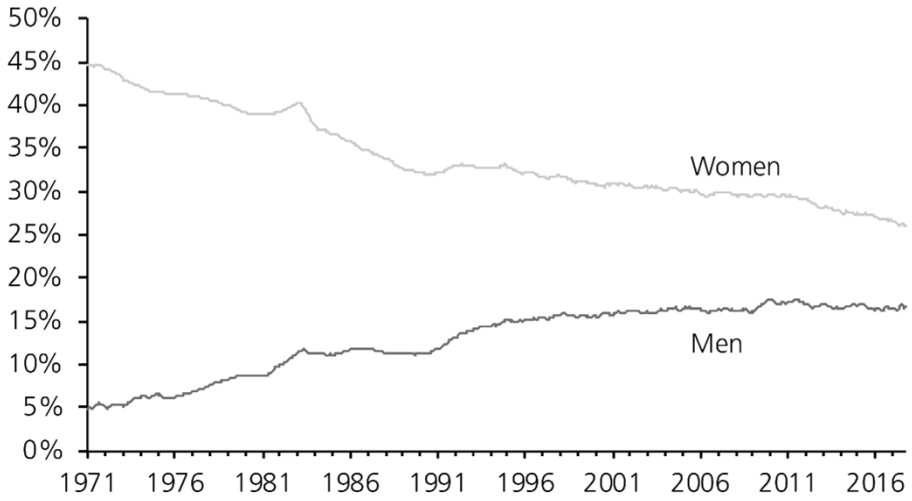

Source: McGuinness, 2018; UK Labour Market

شکل ٦. مشارکت مردان و زنان در مشاغل مختلف صنعت و جامعه در سال ۲۰۱۷ به تفکیک تمام‌وقت و پاره‌وقت

۲-۲. مشارکت در تجارت و صنعت

حدود ۲۰٪ سرمایه‌گذاری‌های کوچک و متوسط در سال ۲۰۱۶ در انگلستان توسط زنان انجام شده است. نتایج آمارها نشان می‌دهد که مردان بیشتر از زنان برای ایجاد فعالیت‌های سرمایه‌گذاری جدید با طول عمر کمتر از ۳٫۵ سال تمایل نشان داده‌اند. طبق دو آمار متفاوت از لیست کمپانی‌های FTSE100 و FTSE250 در فوریه ۲۰۱۸، به ترتیب ۲۸٪ و ۲۳٪ از مدیران بزرگ‌ترین کمپانی‌های انگلیس را زنان تشکیل می‌دادند (McGuinness, 2018).

Source: McGuinness, 2018; UK Labour Market

شکل ۷. نرخ منفعل بودن اقتصادی برای زنان و مردان انگلستان طی ۱۹۷۱ تا ۲۰۱۷

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]

بیشترین بخش‌های کار برای زنان، بخش‌های مربوط به امور اجتماعی و سلامت هستند (۲۰٪ از کل کارهای انجام‌شده توسط زنان در سپتامبر ۲۰۱۷). ۱۴٪ عمده‌فروش و خرده‌فروش و ۱۲٪ در بخش آموزش و پرورش کار می‌کنند. حدود ۷۸٪ شغل‌ها در بخش سلامت و اجتماعی و ۷۰٪ مشاغل در بخش آموزش و پرورش به عهده زنان است. در شکل ۴ میزان مشارکت زنان در بخش‌های مختلف صنعت و جامعه مشاهده می‌شود.

در سال ۲۰۱۷، ۲۱٪ زنان (در مقابل ۱۹٪ مردان) در مشاغل حرفه‌ای رده بالا مشغول به کار بوده‌اند. حدود نیمی از این مشاغل را پرستاری، معلمی و امور مربوط به آموزش و پرورش تشکیل داده‌اند. در مقابل درصد بیشتری از مردان در کارهای مدیریتی و سرپرستی ارشد ادارات مشغول به کار بوده‌اند (۱۳٪ مردان در مقابل ۸٪ زنان). از طرفی، مردان بیشتر از زنان متمایل به انجام فعالیت های مهارتی و عملی چون تولید و کارهای صنعتی و کار با ماشین‌آلات و کارخانجات بوده‌اند. در مقابل تمایل زنان بیشتر به انجام امور ادرای، منشی‌گری، مراقبتی، خدمات فراغتی و سرگرمی و سرویس‌های خرید و فروش بوده است. برای یک مقایسه بین این دو می‌توانید به شکل ۵ مراجعه کنید. در شکل ۶ این تقسیم‌بندی برای مردان و زنان از دیدگاه مشاغل تمام‌وقت و نیمه‌وقت انجام شده است.

۲-۳. بیکاری

بیکاری به دو دسته تقسیم می‌شود. یک دسته از افراد بیکار، آن دسته‌ای هستند که جویای کار بوده و در انتظار و جستجوی یافتن یک شغل مناسب برای خود می‌گردند. دسته دوم از افراد بیکار، آن دسته‌ای هستند که به هر دلیلی تمایل به انجام کار نداشته و از نظر اقتصادی منفعل (در مقابل اکتیو) هستند. این دسته از افراد ممکن است به دلیل کهولت سن، بیماری، مشکلات خانوادگی، رسوم و عادات فرهنگی و اجتماعی تمایل به اشتغال در صنعت و جامعه را نداشته باشند. نرخ افراد بیکار جویای کار در اکتبر- دسامبر ۲۰۱۷ برای زنان و مردان مساوی و برابر ۴٫۴٪ بوده است. ۶۸۹۰۰۰ زن بالای ۱۶ سال و ۷۸۲۰۰۰ مرد در این دسته جای می‌گرفتند؛ اما آن دسته از افراد منفعل اقتصادی که تمایلی به اشتغال نداشتند، شامل ۵٫۳۷ میلیون زن بین ۱۶ تا ۶۴ سال بودند که ۲۵٫۹٪ از کل زنان را تشکیل می‌دادند. در مقابل ۳٫۴ میلیون مرد ۱۶ تا ۶۴ سال معادل ۱۶٫۶٪ از مردان در این دسته جای می‌گرفتند. تغییرات نرخ منفعل بودن اقتصادی برای زنان و مردان در شکل ۷ مشاهده می‌شود.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]

۲-٤. مقایسه انگلستان با سایر کشورها

سال ۲۰۱۹ یک سال دیگر از اقدامات مداوم جهت بهبود برابری جنسیتی در دنیای کار را نشان می‌دهد .با این حال، پیشرفت آهسته است و زنان در سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)[1] همچنان با چالش‌های عمده و نابرابری در محل کار مواجه هستند. شکاف پرداختی همچنان ادامه دارد و زنان هنوز در سمت‌های رهبری هنوز در جایگاه پس از مردان قرار دارند. همه از اهمیت اینکه زنان فرصت‌های برابری در دنیای کار داشته باشند، مطلع‌اند. شواهد روشن است. شاخص زنان در کار نشان می‌دهد که بهبود مشارکت زنان در کار در سراسر OECD می‌تواند تولید ناخالص داخلی[2] OECD را با ۶ تریلیون دلار افزایش دهد، در حالی که بسته شدن شکاف پرداخت جنسیتی می‌تواند تولید ناخالص داخلی را ۲ تریلیون دلار افزایش دهد (PwC, Women in work index, 2019).

ایسلند و سوئد جایگاه خود را به عنوان دو کشور برتر در کشورهای عضو OECD حفظ می‌کنند و نیوزیلند در جایگاه سوم است. انگلیس موقعیت خود را کمی بهبود داده است و از موقعیت ۱۴ به ۱۳ ارتقاء یافته است. از سال ۲۰۰۰، لوکزامبورگ و لهستان بزرگ‌ترین پیشرفت را در این شاخص انجام داده‌اند، در حالی که پرتغال، ایالات‌متحده و اتریش در بیشترین میزان افت در رتبه‌بندی این دوره قرار گرفته‌اند. شکل ۸ خلاصه‌ای از تغییر جایگاه زنان در کار را در کشورهای مختلف نشان می‌دهد.

1. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
2. Gross domestic product (GDP)

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]

Source: PwC, Women in work index, 2019

شکل ۸. تغییر جایگاه کشورهای مختلف از نظر جایگاه زنان در کار

۳. جمع‌بندی و نتایج

در این تحقیق به بررسی میزان حضور زنان در اقتصاد انگلستان تا سال ۲۰۱۷ میلادی پرداختیم. نتایج حاصله از تحقیق، فهرست‌وار در ادامه بیان شده است:

- زنان بیشتر از مردان تمایل به انجام مشاغل پاره‌وقت دارند؛
- متوسط حقوق دریافتی زنان از مردان کمتر بوده است؛
- زنان بیشتر در بخش‌های مربوط به امور اجتماعی، سلامت و آموزش و پرورش فعال بوده‌اند؛
- زنان نسبت به مردان بیشتر در مشاغل حرفه‌ای رده بالا مشغول به کار بوده‌اند. در مقابل، بیشتر مدیران فعال در حوزه فعالیت‌های عملی و حرفه‌ای را مردان تشکیل داده‌اند؛
- نرخ افراد بیکار جویای کار در انگلستان در اکتبر- دسامبر ۲۰۱۷ برای زنان و مردان مساوی بوده است؛
- در حالی که نرخ منفعل بودن اقتصادی زنان رو به کاهش است، این نرخ برای مردان در حال افزایش بوده است.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]

منابع

- پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه، گنجینه معارف، نقش زنان در اقتصاد مقاومتی، https://hawzah.net/
- پایگاه تحلیلی خبری خانواده و زنان، کد خبر :۱۳۵۹۳، تاریخ انتشار ۲۴ آبان ۱۳۹۳، http://mehrkhane.com
- **سپاهی، پیمان؛ پورشاهرودی، امیر؛ دردی‌محمدی، یوسف و فرهنگ سعید قوجق** (۱۳۹۶). «بررسی نقش زنان در تحقق اقتصاد مقاومتی خانواده». اولین همایش ملی مدیریت با رویکرد اقتصاد مقاومتی. ایران. آباده.
- **سیاح، مونس** (۱۳۹۷). *اقتصاد مقاومتی در عرصه خانواده*. انتشارات روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده.
- **شادمانی، سارا** (۱۳۹۵). «نقش زنان در اصلاح الگوی مصرف و اقتصاد مقاومتی». کنفرانس بین المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری. دوره ۴.
- **واعظزاده، سیده رقیه و حسینعلی قربانی** (۱۳۹۳). «بررسی نقش زنان در اقتصاد مقاومتی». کنفرانس بین‌المللی و آنلاین اقتصاد سبز. بابلسر. شرکت پژوهشی طرود شمال.

- **Sondermann, D**. (2018), "Towards more resilient economies: The role of well-functioning economic structures", *Journal of Policy Modeling*,Vol. 40, I. 1, Pp. 97-117.
- **Alarcón, J. M. S. Sato, C**. (2019), "Enacting peasant moral community economies for sustainable livelihoods: A case of women-led cooperatives in rural Mexico", *World Development*, Vol. 115, PP. 120-131.
- **Abu-Rabia-Queder, S. Morris, A. Ryan, H**. (2018), "The economy of survival: Bedouin women in unrecognized villages", *Journal of Arid Environments*, Vol. 149, Pp. 80-88.
- **Malmström, M. Wincent, J**. (2018), "Bank lending and financial discrimination from the formal economy: How women entrepreneurs get forced into involuntary bootstrapping", *Journal of Business Venturing Insights*, Vol. 10.
- **Sotiropoulou, I**. (2014), "Women in alternative economy or, what do women do without official currency?", *Women's Studies International Forum*, Vol. 47, Part B, PP. 339-348.
- **McGuinness, F**. (2018), "Women and the Economy", BRIEFING PAPER, Number CBP06838.
- UK Labour Market, https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket.
- https://www.pwc.co.uk/services/economics-policy/insights/women-in-work-index.html.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-13]